

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Den mångsidiga kompetensen

Tammerfors 28.11.2019

Yvonne Nummela

Delområdena inom mångsidig kompetens bildar gemensamma mål för läroämnena

Den mångsidiga kompetensen omfattar livskompetens och färdigheter att påverka på ett ansvarsfullt sätt. Den mångsidiga kompetensen utvecklas under alla studieavsnitt i gymnasiet.

Vad innebär mångsidig kompetens?

1/4

- Den mångsidiga kompetensen behövs då kunskaperna inte räcker till
- Utöver kunskaper behövs värderingar, attityder, färdigheter och vilja
- Det handlar om att ha beredskap och färdigheter för framtiden
- Transversal competences, key competences → mångsidig kompetens är ett hett ämne på olika håll i världen

Vad innebär mångsidig kompetens?

2/4

- Den mångsidiga kompetensen förverkligas på flera nivåer i gymnasiet. Varje läroämne närmar sig mångsidig kompetens utifrån det egna fack- och vetenskapsområdet.
- Den mångsidiga kompetensen förverkligas både i studieavsnitten som är specifika för ett läroämne och i de ämnesövergripande studieavsnitten.

Vad innebär mångsidig kompetens?

3/4

- Mångsidig kompetens är närvarande i studieavsnitten/studierna då den studerande
 - granskar mångfasetterade företeelser och deras samband och eventuella beroendeförhållanden *och samtidigt*
 - fördjupar sitt kunnande genom att tillämpa de kunskaper och färdigheter hen tidigare inhämtat och genom att bygga upp ny kunskap
 - producerar, tolkar och värderar kunskap i olika former, miljöer och med hjälp av olika verktyg tillsammans med olika samarbetspartner
 - tryggt får utmana sig själv och även ta risker *samt*
 - lär sig arbete för en hållbar framtid

Vad innebär mångsidig kompetens?

4/4

Med studier i samtliga delområden ska den studerande

- iaktta och analysera moderna företeelser och verksamhetsmiljöer och lära sig finna element för att skapa en bra framtid
- kunna uttrycka motiverade synpunkter på önskvärda förändringar och uppmuntras att stödja etiskt hållbara lösningar både vad gäller den egna vardagen och samhället
- få möjligheter att utmana sin egen bekvämlighetszon och dela med sig av sitt kunnande samt möjligheter till kollaborativt lärande och att tillsammans komma med idéer och utveckla lösningar.
- **Alltså får hen färdigheter för att hantera sitt eget liv och för att påverka på ett ansvarsfullt sätt**

Mångsidig kompetens i grunderna för läroplanen och i den lokala läroplanen

- I läroplansgrunderna beskrivs **skilt för varje läroämne** hur den mångsidiga kompetensens delområden ingår i studierna i respektive läroämne. De beaktas även i läroämnenas mål.
- **I den lokala läroplanen** ska man skilt för varje studieavsnitt definiera hur målen för och delområdena inom mångsidig kompetens ska förverkligas.
- **Varje studieavsnitt** ska omfatta de delområden inom mångsidig kompetens som **på ett ändamålsenligt sätt** kan kopplas till studieavsnittet.
- Mångsidig kompetens ska även beaktas i de beskrivningar av högskolestudier, arbetslivsorientering och internationellt kunnande som ska ingå i läroplanen.

VARJE BESKRIVNING AV MÅNGSIDIG KOMPETENS ÄR EN BESKRIVNING AV DEN STUDERANDES UTVECKLING, SOM INNEFATTAR ATT

- Den studerande utvecklar kunskaper och färdigheter inom respektive delområde, **FÖRST PÅ INDIVIDNIVÅ**
- därefter **SOM EN MEDLEM AV GYMNASIEGEMENSKAPEN**
- och **SLUTLIGEN SOM EN MEDLEM AV DET GLOBALA SAMHÄLLET**
- Den studerande får styrka av sina kunskaper, färdigheter och samarbete samt av insikten om att hens gärningar har betydelse

Mångsidig kompetens i gymnasiet

#GLP2021

Mål

- god allmänbildning
- färdigheter att bygga upp en hållbar framtid
- goda färdigheter för fortsatta studier samt arbetslivs- och internationella färdigheter

Global och kulturell kompetens

- Internationella färdigheter och världsmedborgarattityd
- Kunskap om det finländska, europeiska och globala kulturarvet och förståelse för kulturell mångfald
- Färdigheter att agera etiskt i en global värld med media och teknologi

Kompetens för välbefinnande

- Omsorg om sig själv och andra
- Förmåga att identifiera och använda sig av sina egna styrkor samt bygga upp en identitet
- Uthållighet i en värld med ständiga förändringar och överraskningar

Kommunikativ kompetens

- Emotionella färdigheter, förmåga till empati
- Sociala färdigheter, samarbetsförmåga och förmåga till kollaborativt lärande
- Språklig medvetenhet och färdigheter att kommunicera på ett konstruktivt sätt

EN GOD, HARMONISK OCH BILDAD MÄNNISKA

Etisk kompetens och miljökompetens

- Förmåga till värdebaserade och etiska handlingar för det gemensamma bästa
- Förmåga att värdesätta naturens mångfald och forskningsbaserad kunskap om klimatet
- Förståelse av cirkulär ekonomi och hållbar konsumtion

Samhällelig kompetens

- Demokratiska färdigheter, färdigheter att påverka för en trygg, rättvis och hållbar framtid
- Förmåga att använda sin kompetens både för sitt eget och samhällets väl
- Förmåga till fömyelse, arbetslivsfärdigheter och entreprenörattityd

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

- Nyfikenhet och motivation att lära sig och finna mening och kombinera saker på ett nytt sätt
- Förmåga att strukturera och styra sitt eget lärande, källkritik och utveckling av färdigheter för kontinuerligt lärande
- multilitteracitet i det digitala samhället

Den mångsidiga kompetensen grundar sig på

- gymnasielagen och -förordningen,
- gymnasieutbildningens uppdrag och värdegrund
- undervisningen (undervisningens uppbyggnad, synen på lärande, studiemiljöer och -metoder, verksamhetskulturen)
- läroämnena

.. men även på temaområdena i de tidigare läroplanerna.

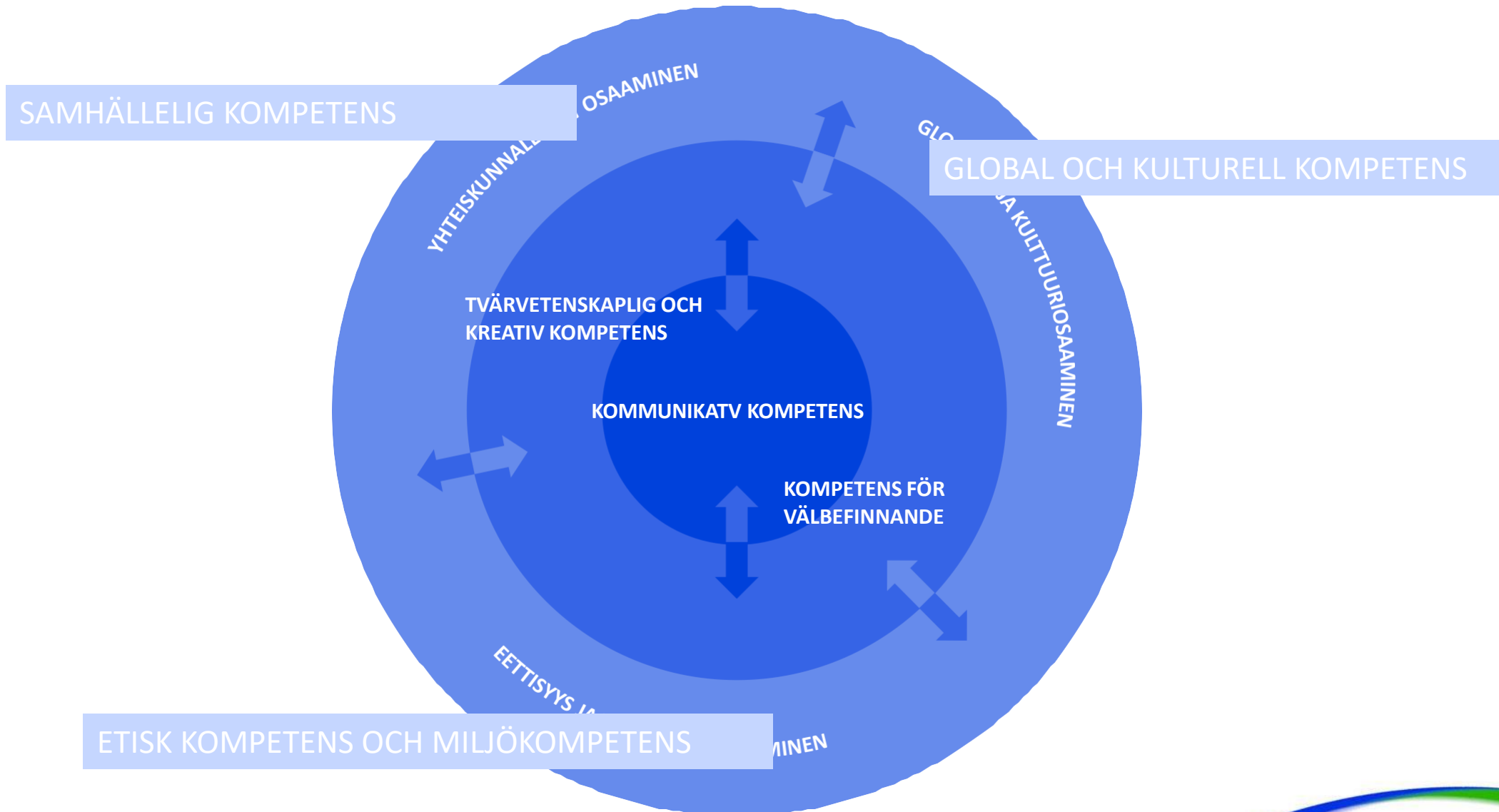
Grunderna förpliktar (men ger även friheter) till en mångsidig bedömning

- Läroämnen:

den mångsidiga kompetensen ska bedömas inom ramen för den formativa och den summativa bedömningen i varje studieavsnitt

→ **Inget separat vitsord!**

Exempel på hur den mångsidiga kompetensens delområden fördelas i undervisningen i främmande språk

Några lyft kring delområdena för den mångsidiga kompetensen för främmande språk

Global och kulturell kompetens

- Mångsidiga språkkunskaper och förståelse för språklig och kulturell mångfald
- > Flerspråkighet som resurs
- Färdigheter att fungera som som en världsmedborgare, vidgade perspektiv

Etisk kompetens och miljökompetens

- Globala miljöfrågor som centralt tema, t.ex. klimatförändringen
- Hållbar framtid, etik och ansvar i vardagen
- Möjligheter att leva sig in i och förstå problem ur ett bredare perspektiv än det egna språket tillåter

Samhällelig kompetens

- Språklig och kulturell beredskap för att delta och aktivt påverka i samhället och den internationella världen
- Kopplingar till demokratifozstran och jämlikhetsperspektiv (språkliga minoriteter och majoriteter, språkpolitik)
- Språkfärdighet arbetslivsfärdighet och socialt kapital

Kompetens för välbefinnande

- Empatisk förmåga och egen språkidentitet, självbedömning och kamratrespons
- Utveckla studiefärdigheterna i språk
- Bedömning av den egna utvecklingen som en del av det kontinuerliga lärandet

Mångsidig kompetens i främmande språken

- Konstruktiv kommunikation (mediering) i alla språkämnen, mediering; förståelse för det okända
- Utveckla den språkliga repertoaren
- Kommunikationsstilar, muntlig och skriftlig kommunikation

Kommunikativ kompetens

- Studiehelteter som överskrider läroämnesgränser
- Utmana sig själv
- Utveckla de egna färdigheterna att tänka och analysera
- Förmåga att uttrycka sig kreativt

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

Ex. Studieavsnitt 1 = ENA1 (Studiefärdigheter och språklig medvetenhet) + ENA2 (Engelskan som globalt språk) = 4 sp

Självbedömning: reflektion, definition av kunskapsnivå

Kamratrespons: hur kändes det att få positiv respons av kamraten. Hur lyckades kamraten i sin imitation av indisk engelska?

Läraren bedömer: ger respons på den studerandes färdigheter att reflektera samt den egna bedömningen av den studerandes kunskande

**Modersmål
och
litteratur:
mångsidig
kompetens**

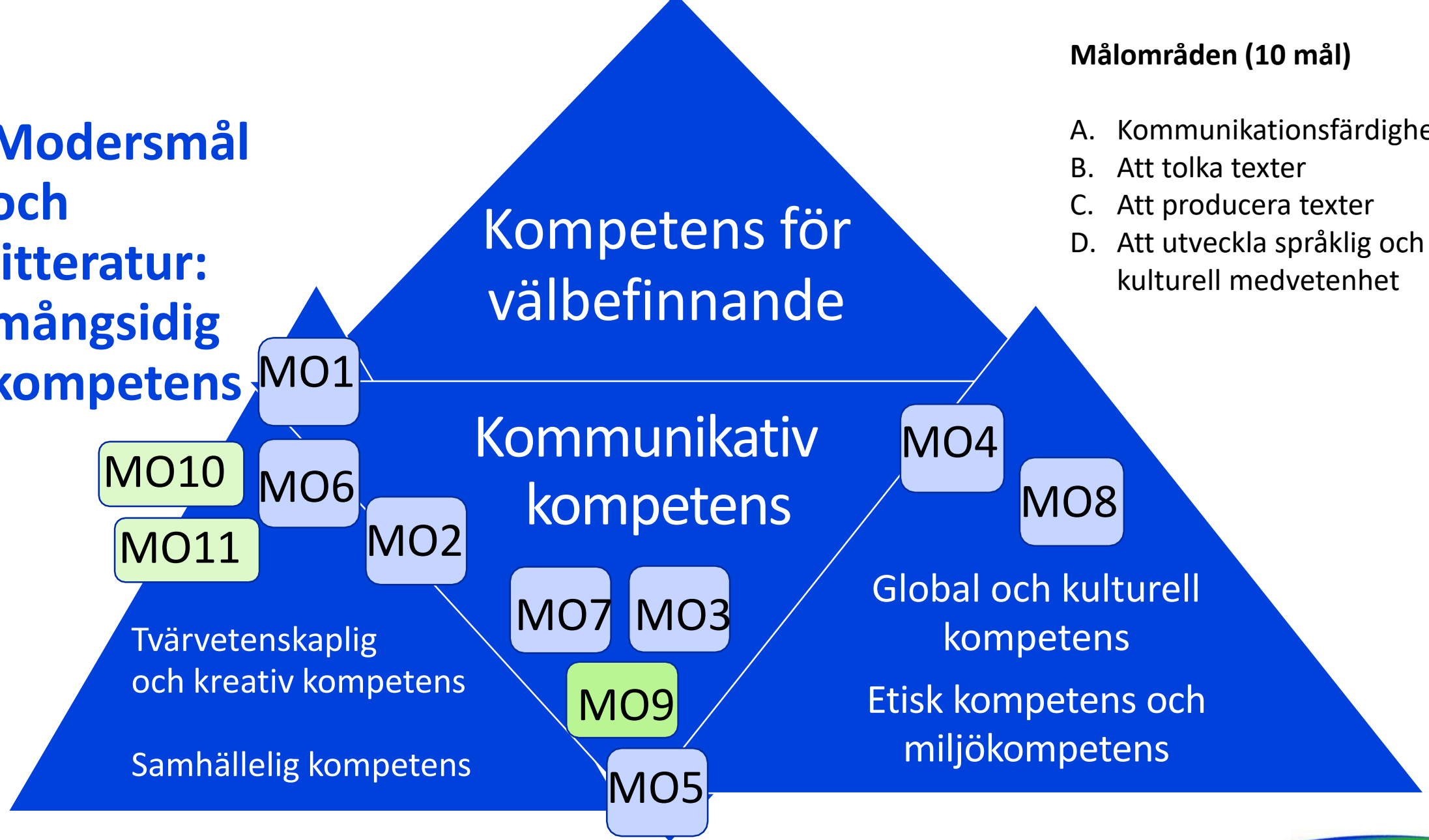
Kompetens för
välbefinnande

Kommunikativ
kompetens

Tvärvetenskaplig
och kreativ
kompetens
Samhällelig
kompetens

Global och kulturell
kompetens
Etisk kompetens och
miljökompetens

Modersmål och litteratur: mångsidig kompetens

Kommunikativ kompetens i språken

Genom studier i **främmande språk** får den studerande bekanta sig med och analysera hur individens och gemenskapens identiteter byggs upp och hur man fungerar i grupp. **Målet är att använda och värdesätta all språkkunskap de studerande har, vilket ger möjlighet att stärka den studerandes kompetens för välbefinnande och kommunikativa kompetens och tilltro till sina egna förmågor.**

Empati, gott uppförande och element som ingår i **konstruktiv kommunikation (mediering)** ska synas i alla språkämnen som en del av den mångsidiga kompetensen. Genom att granska olika **faktorer som inverkar på konstruktiv kommunikation** och tillämpa dylika färdigheter fördjupar den studerande sin förståelse av det obekanta och **blir bättre på att bygga förståelse i situationer där det inte av språkliga eller kulturella orsaker finns gemensam förståelse.**

Kommunikativ kompetens

I undervisningen används varierande arbetsätt där den studerande arbetar på egen hand eller i grupp (MA)

Aktivt engagemang i samhället...för att främja välbefinnandet (SL)

Argumentera och värdera sina egna och andras synpunkter med hjälp av kunskaper i biologi (BI)

Ta ansvar för sitt eget och andras arbete (GE)

Skapa betydelser och kopplingar mellan olika människor (MO)

Diskuterande, studerandeorienterade och interaktiva arbetsmetoder (LK)

Fysisk, social och psykisk trygghet i skolgemenskapen (GY)

Dialogisk kommunikation och god argumentationsförmåga (FI)

Identifiera känslor som är viktiga vid social interaktion (PS)

Stärker allas delaktighet och upplevelsen av en positiv lärmiljö (HI)

Det psykiska välbefinnandet (HÄ)

Lär sig att arbeta långsiktigt och att ta ansvar för sitt eget arbete med hjälp av mångsidiga arbetsätt, till exempel genom projektinlärning och arbete i grupp.(Kemi)

Tvårvetenskaplig och kreativ kompetens i läroämnena

Genom att behandla begränsningar och möjligheter för människans förmåga till informationsbearbetning hjälper man den studerande att utveckla kritiskt tänkande och multilitteracitet. (Psykologi)

I studierna utforskas kulturfenomen genom visualisering och andra sätt att producera kunskap. (Bildkonst)

Utveckla den studerandes multilitteracitet, kritiska och kulturella läsfärdighet samt förmåga att producera texter genom kreativa och undersökande arbetsätt. (Modersmål och litteratur)

Färdigheter att använda och kritiskt analysera olika informationskällor och bedöma deras tillförlighet. (Historia)

Ett synsätt som integrerar olika vetenskapliga discipliner uppmuntrar till kreativt och självständigt tänkande. (Filosofi)

Kunna välja, kritiskt analysera och tillämpa forskningsbaserad kunskap. (Samhällslära)

Kombinera den kunskap som genereras av olika vetenskaper och därmed skaffa sig ny kunskap. (Hälsokunskap)

Använda informations- och kommunikationsteknik för att hämta information, samla in data från observationer samt behandla och tolka mättningsresultat. (Fysik, Kemi)

Färdigheter i geomeia stärker den studerandes multilitteracitet. (Geografi)

Förmåga att växla mellan olika sätt att framställa matematisk information för att skapa olika modeller av fenomen. (Matematik)

Möjlighet att bekanta sig med olika slag av diskurser, information, informationskällor och konstformer. (Språken)

Språket inom biologi och vetenskapsgrenarna som anknyter till biologi samt läroämnets begreppsapparat och hur biologisk kunskap är uppbyggd. (Biologi)

Färdigheter för källkritisk bedömning av information om religioner och åskådningar. (Religion)

Den mångsidiga kompetensen blir verklighet genom verksamhetskulturen

Utvecklingen av verksamhetskulturen ska utgå från följande teman:

- En lärande gemenskap
- Delaktighet och gemenskap
- Välbefinnande och hållbar framtid
- Jämlikhet och likabehandling
- Kulturell mångfald och språklig medvetenhet

KULTURELL MÅNGFALD OCH SPRÅKLIG MEDVETENHET

Global och kulturell kompetens

- Internationella färdigheter och världsmedborgarattityd
- Kunskap om det finländska, europeiska och globala kulturarvet och förståelse för kulturell mångfald
- Färdigheter att agera etiskt i en global värld med media och teknologi

Kompetens för välbefinnande

- Omsorg om sig själv och andra
- Förmåga att identifiera och använda sig av sina egna styrkor samt bygga upp en identitet
- Uthållighet i en värld med ständiga förändringar och överraskningar

Kommunikativ kompetens

- Emotionella färdigheter, förmåga till empati
- Sociala färdigheter, samarbetsförmåga och förmåga till kollaborativt lärande
- Språklig medvetenhet och färdigheter att kommunicera på ett konstruktivt sätt

VÄLBEFINNANDE OCH EN HÅLLBAR FRAMTID

EN GOD, HARMONISK OCH BILDAD MÄNNISKA

DELAKTIGHET OCH GEMENSKAP

Etisk kompetens och miljökompetens

- Förmåga till värdebaserade och etiska handlingar för det gemensamma bästa
- Förmåga att värdesätta naturens mångfald och forskningsbaserad kunskap om klimatet
- Förståelse av cirkulär ekonomi och hållbar konsumtion

Samhällelig kompetens

- Demokratiska färdigheter, färdigheter att verka för en trygg, rättvis och hållbar framtid
- Förmåga att använda sin kompetens både för sitt eget och samhällets väl
- Förmåga till förnyelse, arbetslivsfärdigheter och entreprenörsattityd

Tvärvetenskaplig och kreativ kompetens

- Nyfikenhet och motivation att lära sig och finna mening och kombinera information på ett nytt sätt
- Förmåga att strukturera och styra sitt eget lärande, källkritik och utveckling av färdigheter för kontinuerligt lärande
- Multilitteracitet i det digitala samhället

EN LÄRANDE GEMENSKAP

JÄMLIKHET OCH LIKABEHANDLING